

TÉLI RIPIORT SZEREMLÉRŐL

A házak szeliden és békésen bújnak meg a védőtöltés oldalában. Évtizedek óta, mint valami féltő óriás tartja ez őleiben Szeremlét. Megóvta a jegesárviztől is. Mindannyiszor odaveti hátát, ha a Duna megárad és vize ott ólálkodik a falu körül.

Köd hempereg a háztetőkön, jagyot hozott az éjszaka, ahogy erre felé mondják: télre fordult az idő.

Azért él, dolgozik ez a falu. Reggel a jószágok körül foglalkozik a ház népe, aztán a búboskemencés szobában kezdődik a munka. Az egyik házból, ahol éppen halász az ember, varsát kötnek.

Bütykölünk — mondja Vavra Dezső, amikor benyitunk. Az Új Élet Halászati Termelőszövetkezetben dolgozik. Kimért beszédű fiatalember, de gyakran mosolyra kerekedik az arca, rossz esztendő járt a halászokra, de a termelőszövetkezetben így is 70 forinttal fizetett egy munkaegység.

Immár a jövő esztendőre készülnek, varsát kötnek, balind-háló készül, s minthogy a közösen termelő brigádnak tagja, rekesztőhálót, kerítőhálót is készít munkaegységre.

Alig pár házzal odébb, Koteseréknél, szöttek készülnek. A szép eredeti népi motívumokkal hímes terítők még külföldre is elkerülnek. Csattog a szövőgép, fürge ujjak alatt készül a fonál. Szó esik arról, hogy a szerem-

leiek megalakítják a maguk háziipari szövetkezetét és a szebb-nél-szebb takarók, terítők, szőnyegek innen kerülnek el a város dolgozóhoz. Nincs itt ház — halljuk a házbellektől, — ahol ne lenne szövőgép. Ez hozza a forintot télen a falu népének.

Bekopogunk Molnár Feri bácsiékhöz, ő a szeremlei szövőgépek készítője. Nem iparszerűen csinálja — ahogy ő mondja, — csak úgy szívességből. Az anyagot adják, vagy éppen csak azt fizetik meg. Nem is lehetne talán megfizetni ezt a sok furfangot igénylő, munkaszereket kívánó művészetet. Megtudjuk, hogy a szeremlei rongypokróc, amely sok izléssel készült, s amelyet a városban tréfásan »szeremlei perzsának« mondanak, jól jövedelmez a lakosságnak. 30 kilogramm színes rongyból 50 métert szőhetnek. Kilója a rongynak 7 forint. Fonál is kell hozzá vagy 200 forintot ér. Két hét alatt elkészül, métere 20—25 forint. Szóval, gondos munkát kívánó foglalkozás, de hát télen jut erre éppen elég idő.

Amikor magunk mögött hagyjuk a fehéren aludni készülő háziorokat, csendes öröm szállad széjjel az emberben. Békés, szorgos emberek ünnepre várnak, a békeség ünnepére, amelyet maguk teremtenek meg két kezükkel, becsülettel, jó szándékkal.

Felvidéki István

Sokácok között, Hercegszántón

Valamikor, húsz—harminc évvel ezelőtt nem kellett olyan nagy feltűnést a sokác népviseletbe öltözött leány, menyecske, mint manapság. A hetvenen felül járó Filákovity néni a tanúrá, hogy a hercegszántói sokácok, úgy a férfiak, mint a nők,

Özvegy Filákovity Marinné a szövőszék mellett.

házi- és szövőszék ruhákat hordtak. Házi- és szövőszék ruhák készült a lányok blúza, szoknyája, harisnyája, s az ünneplő derékövet is házi- és szövőszék készítette. Ma már csak a dűshímzésű kötény, meg a blúz járja, azt is inkább vasárnaponként hordják és csak a menyecskek. A lányoknak jobban tetszik az egész ruha, a gyapjúharisnya helyett inkább nyílt húznak lábakra. S a régi, szép, csillogó sokác viselet? Mutatóban még megvan. A táncsoport lányai aratnak benne szép sikereket hol Pesten, hol Baján. De már csak akkor veszik fel, amikor táncolnak...

Hanem azért a hercegszántói sokácok szövő-fonó mestersége nem veszett ki. Csak a ma igényeihez alkalmazkodott. Nem hordják, nem keresik a házi- és szövőszék ruhát? Sebaj, igen keresett cikk viszont a rongyszőnyeg, a zsák, a szalmazsák, a meleg gyapjúzokni, a szép hímzésű mintával szőtt asztalterítő, ágyszerítő. Meg újabban a horgolás, a neccelés. Ezt keresik, hát ezt csinálják. S nem is számít igazán sokác lányoknak, jó menyecskeknek az Hercegszántón, aki valamelyiknek ne lenne a mestere.

Hogyan töltik el a hosszú téli napokat, estéket? Milyen hasznos téli foglalatosságok töltik ki a hercegszántói délszlávok napját? — erre kerestünk választ a napokban. S mi sem termé-

szetesebb, hogy fiatal emberek lévén, elsősorban a szépségükért messze földön híres sokác lányok után érdeklődtünk. Elég egy pillantás az alatt között képekre, s rögtön kiderül, hogy miért járja itt ez a szólásmondás: aki a szántói vízből iszik, az még visszajön ide. Persze, nem a víz kedvéért, hanem, — mint Szekerka Miska is tette, — a szép Tomásev-lány csillogó szempárjáért. Itt volt katona, Szántón, aztán visszajött és itt is maradt. Benősült Tomaszékhöz. És Szekerka Miska nem az egyedüli példa...

De nem lesz abból baj, hogy különféle nemzetiségek házasodnak össze? — kérdezhetné valaki. — Egyáltalán nem, sőt még haszon is van belőle — adja meg a választ Sztevo bácsi, a községi tanács immár húszesztendeje szolgáló altisztje.

En magam szerb származású vagyok — meséli az öreg —, a feleségem magyar lány volt, a gyerekeink meg a sokác iskolába járnak. Ennek aztán több előnye is van. A gyerekek legalább két nyelven tudnak beszélni, s hogy ne mondjak mást, hát az is előnye, hogy amióta összeházasodtunk, kétszer is

megünnepeljük évről-évre a karácsonyt, meg a többi nagy ünnepet. Kétszer is ünnepi ebédet enni, hát rossz ez?...

De most már feleljünk arra is, hogy mit csinálnak ilyenkor a sokác lányok? Amint képeink is mutatják, sok hasznos és kellemes elfoglaltságot találnak. A két Anna, a Jelityék és a Gyurityék »Anicája« nyáron a bölcsődében az apróságokra vigyáznak, az erdészetbe járnak napszámba, ha saját földjükön nincs éppen sok tennivaló. Ilyenkor meg varrnak, a kelengyét készítik, s elárulhatjuk, hogy a stafiring miatt akár holnap beköthetnék a fejüket, mert az már készen van.

Am a varrást is meg lehet unni, még akkor is, ha egész nap rádiószó mellett csinálják, hiszen az itt 20 fillérbe kerül csupán naponta, minthogy a legtöbb házból reggeltől estig szól egyfolytában a vezetékessé rádió. Ilyenkor aztán előveszik az új színdarab, a »Kraiskinya« szerepeit, amit most, karácsonykor adnak elő Szabovjev István tanítói rendezésében. Nem tudjuk milyen a darab, de a csinos szereplőknek biztosan sikere lesz;

A két Anna: Jelityék és Gyurityék »Anicája« a sokác kelengyét varrják.

Ezt a képet a múltkoriban már közölte a Népakarat is. Utána pár nappal levél érkezett Hercegszántóra. Egy postai tisztviselő írta a két Anicának, mivel nagyon megdöbögött a agglégény szívét a két kislány képe. Ez igazán szép dolog, s nem

is áruoltak volna el, ha az ügy »komolyra fordulása« kilátásban lenne. Csakhogy a postás agglégény inkább az apjuk, mint a férjük lehetne a sokác tündereknek. Így aztán örülhet, ha egyáltalán válaszolnak neki...

Egy kis tereferé. Négy sokác tündér: Darazsac Mária, Jelity Anna, Bózsity Mária és Gyurity Anna a kemencepadkán.

A télnak is megvannak a maga örömei. Ilyenkor gyakrabban összejönnek a szántói lányok is egy kis beszélgetésre, tere-ferére. A búboskemence padkáján, jó melegben, rádiószó mellett csivitelnek, kacarásznak, kicserélik szívbeli titkaikat a sokác lányok. Suttogó hangon

felolvassák az epekedő szerelmes leveleket, s kikapják az íróját, a legényt. S a legények? Azok meg — mit tehetnek mást — elviselik ezt a »bíráló bizottságot«. Egy pillantás csak a fenti képre, s az olvasó is bizonyára azt mondja: igazuk van. Erdemes. Palló László

Ünnepvárás Dávodon

A karácsony-várás ünnepi hangulata már a dávodi általános iskolában is elterjedt. Az előkészületek folytak a béke, a szeretet gondolatának a jegyében. Az előkészület a szülői munkaközösség és a nevelők együttes munkája nyomán történik. A cél az, hogy az iskolai karácsonyi ünnepséget minél meghittebben tartsák meg.

A szülői munkaközösség adakozásából cukorkafeleségeket kapnak a tanulók.

Molnár János elvtárs, a v. b. elnökhelyettese vállalta, hogy az óvodások és a tanulóifjúság számára összesen 1000 darab almát ajándékozik. Horváth Istvánné SZMK-tag 600 perccel ajándékoz szintén az óvodásoknak és a tanulóknak, a helyi földművelőszövetkezet 7 kiló cukorkával kiegészítve a karácsonyi ünnepséget. Mindenki boldog, hogy adakozhat és örömet szerezhet. Álmosdy Péterné vezetésével a nőtanács már hetekkel

ezelőtt azon fáradozott, hogy a báb-színház kellekeit összevarrogassák és a báb-színház bevételét karácsonyi ajándékozás céljára fordíthassák. A nevelők és a tanulók pedig tartalmas, kedves műsorral készülnek.

Ezek a tények sejtetik, hogy a dávodi iskolások számára rendezett karácsonyi ünnepség meglepően családias, bensőséges rendezvénynek ígérkezik.

Gazdag János levelező

Aztán az egyik szovjet katona behozott egy nagy fenyőfát. Nem volt ugyan rajta más dísz, csak a zöld tűlevelek, mégis, a réglátott otthon, a család melegét varázsolta közénk.

Hamarosan egy-egy csajka meleg ételt is kaptunk azoktól, akiktől annyira féltünk. S mi, a meghajszolt, félrevezetett, árva magyarok, a kiéhezett ember mohóságával estünk neki az ételnek.

Látva, hogy fiatal, jóévtágyú ember vagyok, egy velem hasonlókorú, Vaszilij nevű szerzsánt nekem még egy csajka ételt hozott. Vállon veregetett, testvéri cinkossággal hunyorított rám, aztán megrázta kezem a fenyőfa alatt. S ahogy a tekintetünk egymásba kapcsolódott, éreztem, pislákolni kezd bennem az — eszmélet.

Hat esztendeje kórházba kerültem, hirtelen operációra. Fenyőfaünnep előtti nap volt éppen.

Mozdulatlanul feküdtem a műtét után ágyamon, amikor szobatársaimhoz megérkeztek a látogatók. Volt, akihez tízen is jöttek. Süteményt, ajándékokat hoztak, még fenyőgally is került egy-egy beteg kisasztalára.

Csak hozzám nem jött senki. Akkor még nem voltam házas, szüleim sem éltek már, messzi vidéken élő testvéreim pedig nem tudták, hogy kórházban fekszem.

Kimondhatatlanul elhagyottnak éreztem magam. Arvának

A betegekre jellemző érzékenységgel, — hiszen fenyőfaünnep volt. Nézttem a fehér mennyezetet és egy könnycsepp lassan legyöngyözött az arcomon.

Es ekkor nyílt az ajtó, felettém, összesen tizennégy munkatársam tódult be rajta. Tekintették csupa biztatás: gyógyulj meg! Kezük tel' ajándékkal, könyvvel, csomaggal, egy... kis fenyőfával.

Körüülték ágyamat, és... csak mosolyogtunk, neveltünk.

S ma is hiszem, azért hagytam el a szokásosnál előbb a kórházi ágyat, mert hatalmas gyógyító erő a — szeretet.

Ezerkilencszázötvennégyben vidéken élő öcsémnél ünnepeltem.

— Loptad? — kérdeztem tőle a mennyezetet verő karácsonyfára mutatva. Persze, csak tréfából, emlékeztetve arra az időre, amikor csak úgy jutottunk az ünnep díszéhez, ha az erdőkerülő, csendőrs éberségének a kijátszásával lenyestünk egy ágat az uraság érdekében.

— Nincs már arra szükség — nevetett az öcs. — Van rá pénzem. — S megmutatta fizetési bárcáját, amelyen csak a negyedévi prémium 4700 forint volt.

A hatalmas fenyő tele a finomabbnál-finomabb csokoládésztímenyekkel, alatta a feleségnek vett drága holmik, és az asszony ajándékai: selyemfing, pizsama, zoknik, könyvek. A szoba egyik sarkától a másikig

kétesztendő, bűbajos kis unokaöcsém azzal bibelődött, hogy kismérje magát a rengeteg játék között, amilyeneknek a létezéséről mi annak idején, de még nagyobb korunkban sem tudtunk.

Az ünnep fényének emelésére öcsém kitűzte kabáthajtókájára a másfél hónappal előbb kapott népköztársasági munkaéremet.

— Látod — mondta —, ha még mindig az uraság ablakan lesnök, hogy milyen fényes a fenyőünnep, akkor legfeljebb uradalmi kovácssegéd lehetnék. S ma egyik gyárunk munkaéremes, sztahanovista főművezetője vagyok!

En miről szólhattam volna? Arról, hogy ha itt még mindig az emberrnyúzó földesurak, tisztek, különböző népámtók lennének az urak, zsákolhatnám az ünnep estjén a krumplit, hogy valamivel jobb étel kerüljön a családomnak?... Vagy arról, hogy most már jó ruhám, szép lakásom van, nem emészt a gond, s minden lehetőséget megkapok fejlődésemhez?... Mind a kettőről kellett volna beszélnem, de csak hallgattam.

Mert van úgy, hogy az embernek nem jön szó az ajakára, amikor nagyon, de nagyon — boldog!

Zöldellő kis fenyőfa! Köszönöm, hogy minderre emlékeztettél!

Tarján István